

Antoni M. Badia i Margarit, sociolingüista

1. INTRODUCCIÓ

Em sento ben gratificat (he de confessar-ho d'entrada) per l'oportunitat que m'heu ofert de contribuir a mantenir vius l'obra i el llegat civil del doctor Antoni M. Badia i Margarit. Li dec el mestratge personal i impagable, que va durar una cinquantena d'anys, gairebé sense interrupció, a partir del curs 1965-1966, en què vaig ser afortunat de tenir-lo de professor a la universitat. Ens continuaren unint, a banda d'iniciatives esporàdiques com ara el Congrés de Cultura Catalana (1975-1977) o algun altre esdeveniment nacional, les reunions per bastir aquell incipient Grup Català de Sociolingüística així com les de la Secció Filològica (d'ençà de 1985), els treballs (tinguts ací, i també a casa seva i al monestir de Montserrat) de la comissió de l'estàndard, etc. En definitiva, la meua trajectòria acadèmica ha transcorregut en bona part emparada amb la companyia, la guia i l'exemple d'aquest mestre singular.

2. L'APARICIÓ DE LA SOCIOLINGÜÍSTICA CATALANA

I bé, ara toca considerar el tret de sociolingüista, un factor integrat —i segurament integrador— en el vessant científic de Badia i Margarit. Com és sabut, al voltant de la sociolingüística catalana, hom continua debatent, entre nosaltres, sobre el marc teòric i els límits, la metodologia i les connexions amb altres disciplines sociològiques; també hom posa en qüestió la internacionalització de la sociolingüística de casa i la seva aportació a la sociolingüística general; fins i tot no hi manquen les veus que neguen a aquella la pròpia entitat. Tot i això, un tal panorama crític tampoc no ens ha privat de continuar considerant el professor Badia i Margarit com a sociolingüista de referència.

Dins la cultura catalana en concret ell comparteix la condició, juntament amb Lluís V. Aracil (per bé que l'un i l'altre amb sengles itineraris científics força diferenciats), de sociolingüista pioner. En efecte, l'any 1962 Badia enviava al IX Congrés Internacional de Lingüistes, tingut a Cambridge, Massachusetts, la comunicació «Some aspects of bilingualism among cultured people in Catalonia»,¹ un text redactat sota l'impacte que li acabava de produir la descoberta de *Languages in contact* de Weinreich. Resulta il·lustratiu de recordar que el mateix any Aracil publicava, en una revista de la Universitat de València, l'article «Comunidad nacional, comunidad supranacional»,² alhora que als Jocs Florals de la seva ciutat obtenia el premi especial de la Fundació Huguet, pel treball «Conflicto lingüístico valenciano», que roman inèdit.

Tot sembla avalar, doncs, que l'any 1962 pugui ser considerat la data de naixement de la sociolingüística catalana (de la mà, per descomptat, de Badia i d'Aracil), alhora que aquell any representa el punt de partida d'una nova època dins la nostra cultura. Ho suggeria, d'alguna manera, el mateix Aracil a l'epígraf «Fuster: a turning-point» del seu «A Valencian dilemma».³ De fet, als textos capdavaners de 1962 que he esmentat més amunt, originals de Badia i d'Aracil, els seguirien aviat títols que han esdevingut emblemàtics dins el procés d'aparició de la sociolingüística catalana, com ara «Bilingualism as a myth»⁴ i «A Valencian dilemma. Un dilema valencià», tots dos d'Aracil i publicats el 1966; *L'escriptor català i el problema de la llengua* (1968), de Francesc Vallverdú, i els dos primers llibres de Rafael L. Ninyoles, *Conflicte lingüístic valencià* (1969) i *Idioma i prejudici* (1971). Ben mirat, durant el decenni dels seixanta del segle passat la cultura catalana es dotava d'una disciplina nova, la qual anava configurant-se no sols al marge de les institucions sinó també d'esquena a les universitats. De tota manera, per la seva banda, Badia s'afanyaria a actuar amb l'objectiu que la nova disciplina, que a l'Amèrica del Nord i a Europa maldava per obrir-se pas entre les ciències del llenguatge, accedís també a l'interior de l'Institut d'Estudis Catalans, naturalment via Secció Filològica (SF).

1. *A Proceedings of the Ninth International Congress of Linguists*, Cambridge, Mass., 1962. En va publicar una versió parcial, en català, sota el títol «Nota sobre el castellà parlat per catalans», a *Llengua i cultura als Països Catalans*, Barcelona, Edicions 62, 1964.

2. *A Diàleg* (València, Facultat de Dret), núm. 6 (1962).

3. «A Valencian dilemma» fou publicat conjuntament amb un estudi complementari —que, malgrat el títol «Un dilema valencià», no és una traducció de la versió anglesa— a *Identity Magazine* (Cambridge, Mass.), (1966), p. 17-29.

4. *A Inter-American Review* (Puerto Rico) (1966).

3. LES APORTACIONS TEÒRIQUES

Definitivament, l'estada d'un curs acadèmic (1961-1962) a la Universitat de Georgetown (Washington DC) com a *visiting professor* va obrir nous camins de recerca —i de compromís— en l'horitzó intel·lectual i civil d'A. M. Badia i Margarit, camins nous que esdevindrien força renovadors de la lingüística catalana. Al mateix temps, el panorama ambiental, marcat per l'impacte que començava a produir el fenomen immigratori en les pautes públiques de la comunicació, va desvetllar en Badia una preocupació intensa per la situació de la llengua catalana i el desig imperiós de contribuir a redreçar-la, això és, a «guarir-la, dignificar-la, alliberar-la de l'opressió i dels contagis»,⁵ segons l'expressió literal d'ell. Certament, aquesta mena de metàfores al·lusives a la llengua (bé de to mèdic —la malalta—, o bé militarista —la captiva pendent de ser alliberada—) es manifestaven tributàries d'una percepció del fenomen lingüístic que havia de ser superada per la flamant disciplina del llenguatge que el mateix Badia inaugurava a casa nostra.

El cas és que, en tornar de l'Amèrica del Nord, l'angoixa que va produir-li l'expansió del castellà arreu de la societat catalana el va llançar a dur a terme un projecte que esdevindria espectacular per damunt del seguit de crítiques de què fou objecte, «probablement la primera recerca sociolingüística empírica feta a l'àmbit lingüístic català», segons l'opinió d'Albert Branchadell.⁶ Em refereixo, per descomptat, a l'admirable programa de recollida d'enquestes, dut a terme durant els anys 1964-1965, i a l'elaboració subsegüent, que seria publicada el 1969, sota el títol *La llengua dels barcelonins*.⁷

Sense cap dubte, la pedra de toc per comprendre el tomb sociolingüístic que va donar el pensament de Badia en començar els seixanta del segle passat no és cap altra que la incidència que tenia la llengua sobrevinguda —aleshores l'espanyol de la immigració— damunt el català. De fet, els desequilibris socials que genera a casa nostra la interferència de la llengua espanyola van constituir una preocupació central, gairebé obsessiva, tot al llarg de la vida del professor Badia. Calia esperar, doncs, que, des d'una tal perspectiva, el tema de la immigració esdevingués d'interès preferent en el pensament del nostre professor. Certament, l'arribada de masses migratòries no catalanoparlants introduïa dins la societat catalana problemes nous i de complexitat considerable, els quals plantejaven, al capdavant, reptes de dimensions nacionals. Aleshores qüestions com el bilingüisme i les llengües en contacte, el conflicte

5. «Sociolingüística homogènia i comportaments idiomàtics varis», a ASSOCIACIÓ D'AMICS DEL PROFESSOR ANTONI M. BADIA I MARGARIT, *Cap a on va la sociolingüística?*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2006, p. 34.

6. «Badia i Margarit per a no lingüistes», *El País* (17 novembre 2014).

7. *La llengua dels barcelonins: Resultats d'una enquesta sociològico-lingüística*, vol. I, *L'enquesta. La llengua i els seus condicionaments*, Barcelona, Edicions 62, 1969.

lingüístic, la diglòssia i la normalització lingüística havien de situar-se al capdavant de les preocupacions civils i dels interessos acadèmics de Badia i Margarit, científic i militant del catalanisme alhora. I és des d'una tal posició que no costa d'entendre que ell fixés entre els seus objectius el de l'assimilació lingüística dels immigrants, en suport de la qual va elaborar plans d'actuació equivalents a un projecte cultural de catalanització. Ben mirat, en el camp de la sociolingüística l'univers conceptual badià es concentra en la interacció que genera la presència de dues llengües en un mateix espai. En efecte, davant una tal realitat viscuda ell reacciona amb actituds de compromís (de passió) i alhora d'alternatives de redreçament (de política lingüística), a les quals atorga preferència respecte de la simple especulació.

Com és sabut, al si del catalanisme ha esdevingut una constant la referència a la disfuncionalitat social que genera la coincidència de diverses llengües en un mateix territori. Naturalment, dins la cultura catalana el fenomen ha estat motiu d'estudi des de diverses disciplines, sobretot les de caràcter historiogràfic. Així doncs, en el tarannà del professor Badia —un expert no sols en gramàtica històrica sinó també en història de la llengua catalana, i alhora un militant de conviccions nacionals— hi encaixa perfectament que el problema crònic català de l'anomenat conflicte lingüístic hagi constituït un dels seus centres d'atenció preferent i objecte d'estudis notoris. De fet, sobre el conflicte lingüístic, per bé que sense emprar aquesta expressió, Badia va ser l'autor «que amb més amplitud s'ha ocupat de la qüestió», d'acord amb el diagnòstic de Vallverdú.⁸

Tornem ara a les memorables enquestes sobre la llengua dels barcelonins. Cal remarcar que la gestió del seu procés va disposar Badia a una reflexió intensa i constant a l'entorn del bilingüisme, un fenomen l'estudi del qual comptava amb una llarga tradició entre nosaltres. Com a contribució original seva hi va proposar, per exemple, la distinció entre dues modalitats de bilingüisme, el natural i l'ambiental, d'acord amb la seva pròpia nomenclatura. No cal dir que el concepte de bilingüisme, amb tot el seguit de variables i modalitats que duu adherides, continua sent objecte de controvèrsia, en la qual ja van participar activament i des de les seves primeres intervencions com a sociolingüistes tant Aracil com Ninyoles.

També he esmentat adés la importància que va tenir en el pensament de Badia el descobriment de l'obra clàssica de Weinreich; així doncs, no és estrany que l'expressió *llengües en contacte* fos introduïda dins la cultura catalana de la mà de Badia. Per contra, ell no va sentir-se mai còmode amb la noció de diglòssia, la qual tanmateix va fer fortuna entre els sociolingüistes catalans, a partir dels dos joves pioners valencians acabats d'esmentar. El mateix Badia, en les seves anàlisis de la realitat catalana, no s'hi va estar de recórrer a la diglòssia, per bé que sempre ho va fer amb una certa prevenció.

8. F. Vallverdú, *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana*, Barcelona, Edicions 62, 1980, p. 60.

Al capdavant, el tema estel·lar —tot i no haver estat incorporat al patrimoni de la sociolingüística general— de la sociolingüística catalana, que no és altre que el de la normalització lingüística, constitueix un dels eixos bàsics del corpus sociolingüístic badià. Adés era esmentada la seva dedicació sistemàtica a les propostes d'aculturació dels immigrants. D'acord amb la valoració que en feia Vallverdú,⁹ per a Badia la normalització lingüística havia de plantejar-se preferentment en tres àmbits fonamentals: la immigració no catalanoparlant, l'ensenyament i els *media*, i el distanciament actual entre els registres col·loquial («llengua col·loquial», en diu ell) i formal («llengua literària», dins la tradició catalana) del català; aquest distanciament entre la llengua del carrer i la culta constituï «un dels temes més cars a Badia», puntualitza Vallverdú,¹⁰ el qual remarca, d'altra banda, la tipologia de quatre registres que establia Badia respecte del català del seu temps: literari, escrit intranscendent, oral culte i col·loquial.

Tot comptat i debatut, les aportacions més notòries que el professor Badia va fer a la sociolingüística es concentren a l'entorn de les nocions de conflicte lingüístic, diglòssia, bilingüisme i normalització lingüística, a les quals encara hauríem d'afegir indicacions força valuoses sobre la substitució lingüística i l'estàndard. Heus ací una part important d'un bagatge intel·lectual que, segurament, no es caracteritza per la genialitat ni per l'originalitat del seu corpus doctrinal. De fet, tampoc no era aquesta l'aspiració de Badia quan va decidir-se a explorar els nous camins que coneixeríem sota l'etiqueta de *sociolingüística*. Ell fou sobretot, i al llarg de la seva trajectòria científica,¹¹ un lingüista atret per la història de la llengua, la dialectologia i la gramàtica. Ara, romanista d'ofici, era també un ciutadà amb consciència nacional ferma, la qual fou determinant perquè, des de la consideració de la llengua com a objecte d'estudi en si mateixa, fes el pas cap a la percepció de la llengua com a fenomen d'ús social i alhora com a objecte de vindicació. En definitiva, l'aproximació de Badia a la realitat lingüística era un procés en el qual confluïen rigor i compromís, o per dir-ho en termes seus, «ciència i passió».¹² Com a detall digne de ser tingut en compte no tem que a la presentació de la seva *Gramàtica catalana* (Gredos, 1962) adverteix que fou redactada amb la intel·ligència i el cor.¹³ I dins d'aquesta dialèctica entre vocació

9. Vegeu *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana*, p. 76-78.

10. Vegeu *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana*, p. 99-100.

11. L'any 2006 el professor Badia reconeixia que «la lingüística diacrònica en què m'havia format continuava essent fonamental de la meua carrera universitària». Vegeu Antoni M. BADIA I MARGARIT, «Sociolingüística homògena i comportaments idiomàtics varis», p. 43.

12. Antoni M. BADIA I MARGARIT, *Ciència i passió dins la cultura catalana*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1977. Precisament amb el títol *Ciència i passió dins la lingüística catalana moderna*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1976, el professor Badia va fer el discurs inaugural del curs 1976-1977 a la UB.

13. Antoni M. BADIA I MARGARIT, *Gramàtica catalana*, Madrid, Gredos, 1962. A la solapa de l'edició es fa notar que l'autor de l'obra «ha puesto en ella su inteligencia y su corazón».

i passió, la sociolingüística tal com la va percebre i practicar l'íclit professor tenia un component elevat de militància civil.¹⁴

Sens dubte, a ell devem més que a ningú que la sociolingüística catalana hagi pivotat sobre dos eixos definitoris (la llengua com a identificador nacional i la normalització lingüística)¹⁵ i que, en definitiva, tot sovint la nostra disciplina sigui identificada com un moviment de resistència civil i cultural.

4. EL SOCIOLINGÜISTA PIONER I MILITANT

Segurament, la gran originalitat del Badia sociolingüista la constitueixen els trets de pioner en aquest camp, de tractadista obstinat i d'activista insubornable. La condició de pioner de la sociolingüística catalana no li ha estat qüestionada per ningú, i consti que el tal mèrit no s'ha d'imputar únicament a la seva obra grandiosa d'anàlisi sociomètrica de la llengua dels barcelonins. Pel que fa referència a la seva producció sociolingüística, comptem amb la bibliografia copiosa que ell mateix va inventariar l'any 2005.¹⁶ En tercer lloc, la seva condició d'activista insubornable queda prou manifesta a través de la mostra, presentada a tall d'exemple, d'actuacions dins l'àmbit de la sociolingüística i que adduïm tot seguit. Hi constatem, en general, la seva participació activa en fòrums en els quals es fes visible la sociolingüística catalana: al col·loqui «La linguistique catalane», tingut a Estrasburg l'abril de 1968, hi dissertà sobre «Le catalan aujourd'hui»; a la Universitat Catalana d'Estiu, de Prada, de l'agost de 1973, hi va dictar la conferència «Procés i objectius de la sociolingüística catalana»; participà així mateix al VIII Congrés Mundial de Sociologia de Toronto (agost de 1974) i al Seminari Internacional de Sociolingüística de Perpinyà (juliol de 1977), en el qual pronuncià la conferència «De la lingüística catalana a la sociolingüística catalana». I, per descomptat, no podem passar per alt ací l'activitat incansable i decisiva que el doctor Badia va desplegar en el Congrés de Cultura Catalana (1975-1977). Etcètera. Naturalment, cal constatar que gràcies a ell la Universitat de Barcelona establí, l'any 1976, la disciplina de sociolingüística, un altre esdeveniment pioner. Sens dubte, l'accés del nostre professor al rectorat de la Universitat de Barcelona

14. Així ho ha reconegut en termes nítids el mateix Badia: «crec que el meu amic Vallverdú ho encertava: totes les meves denúncies del tracte injust donat a la llengua catalana, tots els meus esforços per la seva normalització, s'apuntalaven més en uns desigs enormes de fomentar la realització plena de la llengua que en un projecte sistemàtic de sociolingüística» («Sociolingüística homogènia i comportaments idiomàtics varis», p. 44).

15. Antoni M. BADIA I MARGARIT, «Lengua e identidad nacional», *Lletres Asturianes* (Oviedo), núm. 23 (1987), p. 37-46. Conferència reproduïda en versió catalana a *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 7 (1988), p. 12-21.

16. Vegeu «Sociolingüística homogènia i comportaments idiomàtics varis», p. 19-25, 29-31 i 46-47.

(1978-1986) devia ser la causa que durant aquest període mitigués el seu activisme en aquest camp. En qualsevol cas, en el capítol de la militància en la sociolingüística mereixen una consideració a banda els tres elements següents: la fundació del Grup Català de Sociolingüística, la creació de *Treballs de Sociolingüística Catalana* i la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana*.

El Grup Català de Sociolingüística (l'actual Societat Catalana de Sociolingüística, filial de l'Institut d'Estudis Catalans des de 2008) va ser una entitat pionera a Europa en la recerca sociolingüística. Creat per iniciativa de Lluís V. Aracil, en la seua fundació fou decisiva la intervenció, entre d'altres membres, del professor Badia i Margarit, el qual exercí el càrrec de president durant el primer període de la institució. Algú va arribar a assegurar que el Grup s'aguantava gràcies a Badia, que n'era el pare passiu. L'entitat va manifestar-se en públic per primera vegada l'estiu de 1973, dins la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada, i es va constituir el 1974, arran del VIII Congrés Mundial de Sociologia de Toronto. L'any 1977 va iniciar la publicació del seu anuari *Treballs de Sociolingüística Catalana*.

Finalment, les activitats de recerca sobre la varietat estàndard del català, que duu a terme la SF d'ençà de l'any 1986, es deuen també al projecte inicial de Badia i a l'estímul amb què el va mantenir. Sens dubte, en l'ocasió present resulta oportú de situar el paper central que hi va tenir l'enyorat professor. A fi de contextualitzar-lo serà bo de parar esment en un parell de fets. En primer lloc, la incorporació a la SF, l'any 1985, de quatre membres procedents de fora del Principat va representar per a la Secció, a més d'un increment de membres notori,¹⁷ una certa obertura als altres territoris, per part de la Secció, alhora que aquesta esdevenia més permeable a la nova problemàtica derivada del registre lingüístic adequat que aleshores plantejaven els *media* i el sistema educatiu. Com a segon element remarcable recordem que, l'any 1986, els departaments de català de les universitats d'Alacant, València, Lleida, Perpinyà i les Illes Balears van adreçar-se a la SF tot sol·licitant-li la col·laboració amb l'objectiu que a la Televisió de Catalunya es fes «sentir la multiforme llengua comuna». Fet i fet, la qüestió de l'estàndard ascendia aleshores al primer pla de les preocupacions públiques i generava diverses iniciatives sobretot en els àmbits de l'ensenyament, de la indústria editorial i de l'audiovisual. D'altra banda, aquest mateix any 1968 Badia acabava la seva etapa de rector i es reincorporava de ple a l'activitat de la SF, la qual elaborava aleshores «un document de treball sobre el pes i la importància de l'«oralitat» en la llengua dels nostres dies»¹⁸ i a finals d'any constituïa la comissió de l'estàndard, naturalment

17. Tinguem en compte que els membres de la SF eren set, a més de l'emèrit J. V. Foix, que aleshores no assistia a les reunions.

18. Antoni M. BADIA I MARGARIT, «Els treballs de la Secció Filològica (Institut d'Estudis Catalans)», a *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Lleida*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans; Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1992, p. 12.

presidida pel doctor Badia i integrada per ell més Joan Bastardas, Antoni Ferrando, Joan Miralles i Vicent Pitarch, als quals s'unirien, el 1988, Jordi Carbonell, Joan Veny i Joaquim Rafel.¹⁹ Dins la comissió primitiva —que alternà l'escenari de les reunions entre la Portaferriça, al domicili del doctor Badia, i el monestir de Montserrat— els treballs foren distribuïts entre Badia, que s'encarregà del lèxic; Ferrando, de la fonètica, i Miralles i Pitarch, de la sintaxi. Al cap de dos anys, els materials elaborats foren objecte d'un informe, que presentà, el 14 de maig de 1988, el president de la comissió al Ple de la Secció, sota el títol «Sobre la llengua estàndard en els mitjans de comunicació». Finalment, el 15 de juny de 1990 la SF va acordar l'aprovació definitiva de l'estàndard fonètic²⁰ i dos anys més tard fou publicada la morfologia estàndard.²¹ No cal dir que en el procés d'anàlisi i de proposta de l'estàndard fou clau la presència del doctor Badia a la presidència de la SF, des de 1989 fins a 1995. Per motius diversos, l'elaboració del lèxic i la sintaxi estàndards s'ha endarrerit més que no es preveia, per bé que sortosament tant el lèxic com la sintaxi són a punt d'ésser enllestits i aprovats de manera definitiva.

I encara m'agradaria de fer constar ací, com a exponent i complement de la mentalitat amb què Badia i Margarit percebia l'estàndard, la institucionalització de les jornades de la SF fora de Barcelona, una altra de les seves iniciatives memorables, que fou iniciada l'any 1990 a Eivissa i Formentera²² i que arriba als nostres dies amb una dinàmica engrescadora, tal com ha quedat palès a les jornades d'enguany tingudes a Ceret (Vallespir). Ben mirat, Badia era un lingüista que, tal com Fuster afirmava respecte de Pompeu Fabra, «ha tingut un concepte nacional de l'idioma», obert al conjunt de la catalanitat, un tret que segurament també és part integrant de la seva condició de sociolingüista.

5. PER CLOURE I CONCLOURE

El professor Badia i Margarit fou un eminent lingüista, expert en gramàtica històrica, una autoritat de prestigi reconegut dins la romanística, tal com testimo-

19. Actes de les reunions de la Secció Filològica: sessions de 14 de maig de 1988, 22 de setembre de 1988, 21 de desembre de 1989, 19 de gener de 1990 i 15 de juny de 1990. Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans.

20. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I, Fonètica*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1990.

21. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II, Morfologia*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1992.

22. Val a dir que la SF comptava, en aquest aspecte, amb els precedents de les jornades tingudes a Palma, Perpinyà i València, dutes a terme, però, sense una planificació prèvia ni cap programa preconcebut.

nien les distincions de què fou objecte²³ per part del món acadèmic d'Europa sobretot i també als Estats Units d'Amèrica. De tarannà inquiet i obert a les innovacions, es mantingué receptiu als nous corrents que apareixien en el camp de la lingüística. En aquest sentit, l'any 1962 inaugurava en la seva trajectòria intel·lectual nous camps de recerca en la sociolingüística de la variació i en la sociologia del llenguatge, tal com va remarcar oportunament el professor Brauli Montoya.²⁴ Notem que el mateix any 1962 Badia publicava la *Gramàtica catalana*, que afegia al seu component normatiu —en el qual propugna una certa dosi de permissivitat enfront de l'immobilisme— una oferta innovadora en el seu plantejament «descriptiu» i «pràctic», això és, un intent d'aproximació a la llengua viva. Tot plegat constituïa un precedent suggeridor de la seva definitiva gramàtica de l'any 1994, certament renovadora.²⁵

En tot cas, per bé que en l'àmbit de la sociolingüística es va moure més en clau intervencionista o militant que no teòrica, tampoc no podem menystenir que hi va aportar reflexions teòriques interessants sobretot al voltant de les nocions de bil·lingüisme, conflicte lingüístic, diglòssia, contacte de llengües i planificació lingüística, entre d'altres. Al capdavant, la seva originalitat en aquest camp rau en la seva condició de pioner dins la sociolingüística catalana i en el seguit d'entitats, eines i recursos que va propiciar o va crear personalment. En concret, l'actuació de Badia al si de la SF es va distingir pel to refractari a l'immobilisme amb què intervenia no solament en els debats a l'entorn de l'estàndard sinó també, en general, en les tasques habituals de la Secció. Definitivament, la condició de sociolingüista, que fou definidora de la personalitat de Badia, va lligada a la seva concepció nacional de la llengua catalana.

VICENT PITARCH
Secció Filològica

23. Recordem, a tall de mostra, que va presidir la Société de Linguistique Romane, l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, el II Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes tingut a Amsterdam, la North American Catalan Society, el Deutsch-Katalanische Gesellschaft i el Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana; així mateix, va ser investit doctor *honoris causa* per diverses universitats d'Europa i pel Knox College de Galesburg, Illinois, als Estats Units d'Amèrica.

24. «Presentació», a *Cap a on va la sociolingüística?*, p. 79.

25. Antoni M. BADIA I MARGARIT, *Gramàtica de la llengua catalana: Descriptiva, normativa, diacrònica, diastràtica*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1994.